

Erhverv
- IT

Udgiver
Morgenavisen
Jyllands-Posten

Ansvarshavende
chefredaktør
Jacob Nybroe

Magasinredaktør
Jakob Vestergaard

Redaktør
Lars Dalsgaard
og Ditte Ravn/
Media Movers

Layouter
Nini Nielsen/
Media Movers

Forsidefoto
Jens Panduro

Kontakt
temasektion@jp.dk

For mange danskere er Facebook-grupper blevet et sted til at opsøge viden om sygdomme. Det vidner om en brist i sundhedsvæsenet, mener klummeskrivere.
Arkivfoto: Phillip Davali

Nye teknologier er ikke altid årsag til nye problemer. Men de gør dem mere synlige

Drop bekymringerne om de digitale og sociale mediers magt over mennesker. Fokusér i stedet på, hvorfor mennesker bruger sociale medier – og til hvad.

KOMMENTAR ANE KATHRINE GAMMELBY OG ANJA BECHMANN

Mobiltelefoner gør os afhængige. Online communities skaber ekkokamre og vildleder informationssvage befolkningsgrupper. Og Instagram fordrejer unges kropsidealer og disponerer dem for spiseforstyrrelser: De populære sandheder om sociale mediers magt er mange, og de forstærkes af sensationshungrende journalister og foredragsholdere, der tjener på at holde liv i fortællingerne om, hvordan vi mennesker mister kontrol over nye teknologier. Men det er et fordrejet billede, set fra et forskningsmæssigt perspektiv.

Sociale medier og ny teknologi får ofte skylden for samfundsmæssige tendenser, vi ikke bryder os om. Det kan være Trumps valgsejr i USA, nedgangen i befolkningens tilslutning til HPV-vaccinen eller det simple faktum, at de fleste af os bruger mere tid på at glo ned i vores smartphone, end vi umiddelbart bryder os om.

Men det er uheldigt at gøre de digitale teknologier til skurkene. For vi risikerer at skyde budbringeren og misse en vigtig pointe: Sociale medier er nemlig først og fremmest teknologier til at opnå andre mål i vores hverdag. Vi bør derfor interessere os mere for menneskers motivation for at bruge sociale medier end for at

gennemskue mekanismerne bag sociale mediers magt over os.

Når vi forstår teknologiers brugbarhed og potentiale i hverdagen, kan vi nemlig bedre løse de problemer, som sociale medier gør mere synlige. For der er i høj grad tale om øget synlighed, snarere end nye eller større problemer, hvis man ser på det i et historisk perspektiv. Diktatorer er kommet til magten uden brug af Facebook. Vaccineskepsis har bølget op og ned længe før sociale medier. Og for tyve år siden var det fjernsynet i stedet for smartphonen, vi var bange for, at vores børn ville tage skade af.

Derfor er det vigtigt ikke at stirre sig blind på nye teknologier som en årsag. Forsøger vi i stedet, for at forstå de måder teknologier anvendes på, og hvad der gør dem attraktive fra et individuelt perspektiv, har vi bedre forudsætninger for at indrette virksomheders respons og services på en måde, der fremmer de samfundsværdier, vi ønsker at understøtte.

Tag for eksempel sundhedsinformation. For mange danskere er Facebook-grupper blevet en måde at søge viden om kronisk sygdom på. Vi kan i Datalab på Aarhus Universitet se, at Facebook-grupper fylder meget i danskernes søgning efter sundhedsinformation. Samtidig kan vi se, at de perspektiver, brugerne deler i Facebook-grupperne, ikke altid stemmer overens med det, som sundhedsvæsenet mener, er medicinsk korrekt. Men i stedet for at afskrive posts og kommentarer, der ikke harmonerer med den officielle linje,

som fake news og pseudovidenskab, bør vi interessere os for, hvorfor de kontroversielle sundhedsperspektiver overhovedet er relevante for borgerne.

Forskningen viser nemlig, at borgerne primært opsøger Facebook-grupper, når de ikke får løst deres problemer i sundhedsvæsenet, når de føler sig dårligt behandlet, eller når de ikke har tillid til, at sundhedsvæsenet tilbyder den bedst mulige løsning. F.eks. kontakter sundhedsvæsenet ikke afsluttede patienter og fortæller dem om ny medicin, der potentielt kunne forbedre deres livskvalitet – det kan borgerne til gengæld læse om på de sociale medier.

I starten af september kom regeringen med en handlingsplan for bekæmpelse af disinformation på sociale medier – både generelt og med fokus på den kommende valgkamp. På fornuftig vis bygger planen på oplysning i stedet for blot at fjerne indhold, hvilket andre europæiske lande har åbnet for. En sådan ageren overser netop menneskers motivation for at læse, dele og sprede disinformation, som ikke handler om, hvorvidt noget er falsk eller sandt, men om det f.eks. bekræfter ens holdning. Det er altså ikke Facebook eller Instagram, der i sig selv er skurkene, men derimod kombinationen af de nye teknologiske redskaber og den menneskelige natur.

Anja Bechmann er lektor på Aarhus Universitet og forskningsleder for AU Datalab, der arbejder med anvendelse af personlige data og algoritmer i teknologi og samfund. Ane Kathrine Gammelby er ph.d.-studerende samme sted.